VODNÍ STRÁŽCI

ČASOPIS KLUBU VODNÍCH STRÁŽCŮ

JARO 2023

VODNÍ STRÁŽCI

POZVÁNKA

pro členy Klubu vodních strážců a děti zaměstnanců na akci

KÁRANSKÝ VODOVODNÍK A DIVADELNÍ PŘEDSTAVENÍ ÚŽASNÉHO DIVADLA FYZIKY

KDY: **sobota 13. května 2022**, 10:00 – 17:00 hodin

KDE: obec **Káraný**, start před vodárnou (Hlavní 22),
divadelní představení ve sportovním areálu (na konci ulice Jizerská)

CO VÁS ČEKÁ:

- Trasy pro cyklisty o délce 22 nebo 42 km
- Trasa pro pěší a běžce o délce 12 km
- Pokusy, dílničky a divadelní představení od divadelního spolku ÚDiF
- Za každého účastníka, který dokončí jednu z připravených tras, přispěje společnost Pražské vodovody a kanalizace, a.s., částkou 100 Kč pro obecně prospěšnou společnost Asistence, která se stará o hendikepované

Více info a registrace
na **www.pvk.cz/voda-hrou/karansky-vodovodnik/2022/**.

VODNÍ STRÁŽCI SE SEZNÁMILI S VELKOU PRAHOU

V sobotu 8. října vyrazili vodní strážci na výstavu. Konala se u příležitosti stého výročí založení Velké Prahy. V roce 1922 se totiž sloučily do té doby samostatné obce ležící za hradbami tehdejší Prahy a vzniklo tak jedno velké město. Událost nastartovala rychlý vývoj a jednotlivé městské části mohly spojit síly při budování našeho hlavního města.

Děti i dospělí si v prostorách výstavní síně Mánes poslechli přednášku pana profesora Vladimíra Šlapety, historika architektury, který se rozpovídal o kolonii Baba. Ta vznikla ve 30. letech ve stylu funkcionalismu a dnes je již nedílnou a obdivovanou součástí pražských Dejvic. Po přednášce si návštěvníci mohli prohlédnout modely pražských budov, a to jak historických, tak současných a dokonce i těch, které teprve vznikají. Na výstavních panelech si mohli přečíst o historickém vývoji všech městských částí, které tehdejší Velkou Prahu vytvořily.

Malí architekti se čile pustili do díla a z dřevěných kostek vybudovali nápadité stavby

Prostředí bylo velmi inspirativní, a když děti dostaly do rukou dřevěné kostičky, pustily se hned do budování vlastních staveb. Kromě stavební činnosti také řešily křížovku se záludnými otázkami k tématu Velké Prahy. Klobouk dolů před všemi, kteří ji zvládli vyplnit, byla opravdu těžká.

Jedním z exponátů byl i model vodárenské věže přezdívané Zelená Liška

PRAHA - MĚSTO MEDU

V české krajině znatelně ubývá hmyz, děje se to už mnoho let a rok od roku je situace horší. Hmyz sice může být někdy otravný, ale pro fungování přírody je velmi důležitý a nezastupitelný. Řešení není jednoduché, ale přírodě se dá trochu pomoct. Možná se budete divit, ale naše hlavní město je ideálním prostředím pro umístění úlů – včely v parcích, na zahrádkách a balkonech, ale třeba i na hřbitovech nacházejí dostatek kvetoucích rostlin pro sběr nektaru, pylu i rostlinného oleje. Není proto překvapením, že roste zájem o umístění úlů na střechy obytných domů i firem.

V loňském jarním vydání časopisu jsme psali o úlech na pražských vodojemech a nyní se můžeme pochlubit, že na podzim 2022 zazimovali včelaři úctyhodných 86 včelstev v devíti areálech Pražských vodovodů a kanalizací. A letos to jistě bude zase o něco víc. Kromě včelích úlů podporujeme i další druhy hmyzu umísťováním hmyzích domečků nebo broukovišť (hromad s postupně tlejícím dřevem, ve kterých hmyz nachází útočiště).

Pár slov od střešního včelaře Petra Knápka

Proč jste se jako střešní včelař rozhodl včelařit na zemních vodojemech?

Včelí úly jsou na oplocených vodojemech v bezpečí, a protože jsou umístěné na zatravněné střeše, jsou i několik metrů nad běžným terénem. To včelám naprosto vyhovuje. Navíc jsou naše úly ve větší vzdálenosti od veřejných prostranství a lidé tak nejsou včelkami ohrožováni, zejména alergici či pejskaři. Velké travní plochy ve vodárenských areálech nejsou přístupné veřejnosti a sekání trávy probíhá dvakrát do roka, což pro včely zajišťuje bohatou pastvu – a nejen včely, ale i pro čmeláky a další hmyz. Právě čmeláčích hnízd je na vodojemech výrazně více než na plochách, kde se intenzivně hospodaří. Skvělé služby také nabízí hmyz i lidem, kteří na balkonech nebo městských zahradách pěstují květiny nebo zeleninu.

Jak kvalitní může být med z města?

Praha nemá těžký průmysl a znečištění ovzduší z dopravy se oproti minulosti výrazně zlepšilo. Město tak poskytuje mnohem vhodnější prostředí pro výrobu medu než zemědělský venkov, kde se hojně používají postřiky zemědělských plodin. Také sezóna, kdy rostliny kvetou, je ve městě delší než na venkově a kvalita medu, propolisu či mateří kašičky je mnohem vyšší. To ostatně dokazují opakovaná vítězství pražského medu na celostátních soutěžích.

VÍTE, ŽE V ČESKÉ REPUBLICE ŽIJE PŘES 600 DRUHŮ VČEL A PŘES 20 DRUHŮ ČMELÁKŮ?

ÚPRAVNY VODY ŽELIVKA A PODOLÍ VE VIRTUÁLNÍ PODOBĚ

Na podzim jsme vás lákali na virtuální prohlídku čistírny odpadních vod, byli jste se tam podívat? Pokud ano a prohlídka se vám líbila, máme pro vás další 2 tipy. Seznam míst, která můžete virtuálně navštívit, se rozšířil o úpravny vody, a to hned o dvě.

Podívat se můžete do vodárny na Želivce, proletíte se nad hrází nebo sestoupíte do štolového přivaděče. A nejnovějším přírůstkem je vodárna v pražském Podolí, kde absolvujete plavbu loďkou, vystoupáte na věž nebo se proletíte nad filtry.

Obě série obsahují 4 krátké filmy, každý o délce cca 1,5 minuty, není to tedy časově náročné a zážitek je to opravdu výjimečný. Běžný smrtelník (pokud ve vodárně nepracuje) nemá možnost tato místa navštívit, tak neváhejte, naskenujte QR kód nebo jděte na web cistavoda.pvk.cz a užijte si virtuální výlet do míst zasvěcených vodě.

HURÁ, JDEME DO ZOO!

Nejen hrady a zámky zahajují na jaře turistickou sezónu. I zoologické zahrady, o kterých bude řeč v tomto článku, se po zimním spánku probouzejí a těší se na své návštěvníky. Zoo jsou oblíbeným cílem návštěvníků všeho věku a jejich historie je dlouhá a bohatá. Pojďme do ní nahlédnout...

Než se rozpovídáme o konkrétních zoologických zahradách, měli bychom si připomenout, proč vlastně zoo existují. Každého jistě hned napadne, že zoologické zahrady jsou tu především pro zábavu. Chodíme tam na výlety, pozorujeme zvířata ve výbězích, když chceme, něco si o nich přečteme nebo poslechneme a k tomu se ještě pobavíme na hřištích a dalších atrakcích, které bývají součástí zahrad. To by ale bylo málo, důležitým důvodem pro existenci zoologických zahrad je především ochrana přírody a pomoc se zachováním biologické rozmanitosti planety.

Zoologické zahrady se snaží přizpůsobit zvířatům výběhy tak, aby co nejvíc připomínaly jejich přirozené prostředí. U mnoha druhů zvířat to lze samozřejmě z prostorových nebo klimatických důvodů udělat jen v omezené podobě, ale vždy se dbá na to, aby zvířata byla v bezpečí a měla zajištěno pohodlí. Různě uspořádaných a zařízených výběhů se využívá i při osvětě. Návštěvníci si snadno udělají představu, v jakém asi prostředí žijí jednotlivé druhy ve volné přírodě. Osvěta a vzdělávání jsou totiž další, a velmi důležitou činností, kterou zoologické zahrady dělají.

Aby zvířata žila ve vyhovujících podmínkách, na to dohlíží nejen Ministerstvo životního prostředí ČR, které zahradám uděluje licenci (povolení), ale také mezinárodní organizace EAZA (Evropská asociace zoo a akvárií) a WAZA (Světová asociace zoo a akvárií). Tyto organizace určují podmínky pro chov zvířat a zajišťují i komunikaci a plánování chovů mezi jednotlivými zoologickými zahradami po celém světě.

ZÁCHRANA OHROŽENÝCH DRUHŮ

Ještě před několika desítkami let to vypadalo, že zvířata se pro potěchu lidí pouze pochytají v divočině a zavřou do zoo, kam se na ně lidé chodí dívat. S přibývajícími ekologickými problémy planety se však ukázalo, že to, co původně působilo jako marnotratnost, je dnes velmi důležité pro zachování mnoha živočišných druhů, které už ve volné přírodě nežijí, nebo jsou na pokraji vyhynutí. Dokonce jsou některé druhy právě jen díky chovu v zoologických zahradách navraceny zpět do místa původního výskytu. U nás jsou asi nejznámější případy koně Převalského ze ZOO Praha nebo nosorožce bílého ze Safari parku ve Dvoře Králové.

Zoologické zahrady se často podílejí i na ochraně živočichů v jejich domovském prostředí. Spolupracují s místními ochranáři, vyjíždějí do různých koutů světa na pozorování, školí místní zaměstnance přírodních rezervací, šíří osvětu mezi místními obyvateli, kteří často kriticky ohrožená zvířata nepovažují za něco vzácného, co zasluhuje ochranu. Ochrana se zdaleka netýká jen velkých savců, kriticky ohrožené jsou i různé druhy menších šelem, ptáků, plazů, hmyzu a mnoho dalších.

ČESKÉ A MORAVSKÉ ZOOLOGICKÉ ZAHRADY

Nejstarší zoologickou zahradu s více než stoletou historií najdete v Liberci, byla založena v roce 1919. Největším lákadlem jsou v Liberci bílí tygři, po kterých byl dokonce pojmenován i místní hokejový klub. Asi nejznámější a také nejnavštěvovanější je však ZOO Praha. Ta byla v pražské Tróji otevřena roku 1931, její dějiny se však začaly psát už mnohem dříve v roce 1881, kdy se o výstavbě zoo začalo uvažovat. Rozlohou největší je Zoopark Chomutov, kde nachodíte opravdu hodně kilometrů, pokud budete chtít projít celý areál. Světově proslulý je rovněž Safari park ve Dvoře Králové, kde najdete velké výběhy s volně vypuštěnými stády afrických zvířat, mezi kterými se můžete volně projet autobusem nebo terénním autem. Zoo a zároveň botanickou zahradu najdete v Plzni a krásné zoologické zahrady samozřejmě najdete i na Moravě, třeba ve Zlíně, v Olomouci nebo v Brně. Zoo má však naše republika mnohem víc, jak se sami můžete přesvědčit v rámečku.

ZOOPARKY, ZOOKOUTKY, MINIZOO, ZÁCHRANNÉ STANICE, OBORY...

Kromě velkých zoologických zahrad, které musí splňovat mezinárodní kritéria a najdete v nich spoustu exotických zvířat, se můžete setkat i s menšími zařízeními, která mají v názvu zkratku zoo. Tyto zooparky, zookoutky nebo minizoo se soustředí na chov méně náročných druhů zvířat. Dalšími místy, kam se můžete jít podívat na živočichy žijící na našem území, jsou záchranné stanice. V těch se zaměstnanci starají o zraněná nebo jinak hendikepovaná zvířata z volné přírody, která by bez lidské pomoci neměla šanci na přežití. Některé záchranné stanice mají část areálu přístupnou pro veřejnost. Na konkrétní druhy zvěře pak bývají specializované obory. Jsou to obvykle louky nebo části lesa ohrazené vysokým plotem, ve kterých jsou chováni jeleni, daňci, mufloni apod. Některá zvířata už jsou zvyklá na lidi a nebývají moc plachá. I u obory nebo v záchranné stanici tak člověk může zažít nevšední zážitky při setkání se zvířaty.

Až budete mít volný den, vyrazte na výlet do zoo, zvířata vám budou zábavou i inspirací, třeba pro naši výtvarnou soutěž...

VÝTVARNÁ SOUTĚŽ O RODINNOU VSTUPENKU DO PRAŽSKÉ ZOOLOGICKÉ ZAHRADY

Nakresli nebo namaluj obrázek inspirovaný zvířaty. Můžeš k němu napsat i krátký příběh, kde vysvětlíš, proč je na obrázku zrovna to, co tam je.

CO MŮŽEŠ VYHRÁT?

1. místo **rodinná vstupenka do ZOO Praha**
2. místo **1x vstupenka pro dítě do 15 let + 1x vstupenka pro dospělého do ZOO Praha**
3. místo **kniha Lexikon zvířat od A do Z**

PODMÍNKY SOUTĚŽE:

Obrázek naskenuj a pošli na e-mail jana.mendlova@pvk.cz nebo ho vlož do obálky a pošli na adresu Pražské vodovody a kanalizace, a.s., marketingový útvar, Hradecká 1, 130 00 Praha 3.
Do e-mailu i dopisu je nutné napsat:
- název díla
- jméno a věk autora nebo autorky
- kontaktní údaje na zákonné zástupce (rodiče) – jméno, e-mail, telefonní číslo
- adresu, kam máme poslat případnou výhru

Vítěze vybere porota složená ze zaměstnanců marketingového útvaru Pražských vodovodů a kanalizací.
Účastí v soutěži autoři a jejich zákonní zástupci souhlasí s uveřejněním vítězných obrázků, společně s křestním jménem autora a jeho věkem, na webu vodnistrazci.cz, na facebookovém profilu Vodní strážci a v podzimním vydání klubového časopisu.

Uzávěrka soutěže je 31. května 2023, nezapomeň obrázek poslat včas!

Těšíme se na krásná výtvarná díla inspirovaná rozmanitým světem zvířat.

ZOOLOGICKÉ ZAHRADY NA ÚZEMÍ ČR, KTERÉ JSOU ČLENY ORGANIZACE EAZA

- Zoologická zahrada Brno
- Zoologická zahrada Děčín – Pastýřská stěna
- ZOO Dvůr Králové
- ZOO Hluboká
- Zoologická zahrada Hodonín
- Podkrušnohorský zoopark Chomutov
- Zoologická zahrada Jihlava
- Zoologická zahrada Liberec
- Zoologická zahrada Olomouc
- Zoologická zahrada Ostrava
- Zoologická a botanická zahrada města Plzně
- Zoologická zahrada Praha
- Zoologická zahrada Ústí nad Labem
- Zoologická zahrada Zlín

MENŠÍ ZOO, KTERÉ NEJSOU SOUČÁSTÍ EAZA

- Zoopark Vyškov
- Zoologická zahrada Chleby
- Faunapark Sedlec v Sedlci u Mikulova
- Faunapark, o.p.s. v Horní Lipové v obci Lipová-lázně
- Krokodýlí ZOO Praha
- Krokodýlí ZOO Protivín
- Papouščí zoologická zahrada Bošovice
- paraZOO ve Vlašimi
- Terarium Praha
- ZOO Dvorec ve Dvorci
- ZOO Mořský svět v Praze
- Zoo Plasy v Plasech
- Zoologická zahrada Tábor
- Zoopark Zájezd v Zájezdu
- Zoopark Na Hrádečku v Horní Pěně

Zdroj: Wikipedie

VODNÍ STRÁŽCI ADOPTOVALI VYDRU HLADKOSRSTOU

Víte o tom, že je možné finančně podpořit zvířata v zoo? Klub vodních strážců „adoptoval“ roztomilou vydru hladkosrstou. Finančním příspěvkem jí zajistíme dostatek krmiva na celý rok.

VYDRA HLADKOSRSTÁ: má štíhlé, protáhlé a nesmírně ohebné tělo, jehož vlněním je poháněna ve vodě, zatímco ocas slouží jako kormidlo. Je společenská, často loví v rodinných skupinách. Výborně plave a potápí se a neméně obratně také šplhá na stromy. Vydry mají společenskou povahu a vynikají svou inteligencí. ZOO Praha chová vydry hladkosrsté od roku 2013 a může se tímto druhem pochlubit jako první a zatím jediná kontinentální zoo.

ZOOLOGICKÝ KVÍZ

1/ ZOO Praha chová slony
a/ africké
b/ indické
c/ evropské

2/ Který z uvedených druhů ještěrů umí měnit barvu? Traduje se, že barvu mění podle prostředí, ale ve skutečnosti mění své zabarvení podle emocí. Také se umí dívat každým okem zvlášť a má jazyk stejně dlouhý jako tělo.
a/ chameleon
b/ gekon
c/ varan

3/ Který druh velkého afrického savce je na pokraji vyhynutí a na světě existují už jen poslední dva jedinci (samičky, z nichž jedna se narodila v Safari parku ve Dvoře Králové).
a/ slon africký
b/ nosorožec tuponosý severní (zvaný též nosorožec bílý nebo širokohubý)
c/ hroch obojživelný

4/ Liberecká zoo chová šelmy, které se v přírodě nevyskytují, tento druh s netypickou barvou srsti byl vyšlechtěn uměle. Jsou to
a/ bílí tygři
b/ bílí lvi
c/ červení gepardi

5/ Díky chovu v ZOO Praha se do své domoviny v Mongolsku navrací druh divokého koně
a/ starokladrubského
b/ Pražského
c/ Převalského

6/ V plzeňské zoo je od letošního února k vidění druh plaza, kterého v žádné jiné zoo na světě nenajdete. Tento had má stejné zbarvení jako skály, na kterých se vyskytuje v domovském Íránu a Iráku. Jeho největší zvláštností je konec ocasu, který se podobá pavoukovi. Plaz pomalu pohybuje ocasem a tím upoutá pozornost ptáků, kteří se vydají ulovit kořist – pavouka. Netuší však, že jde o léčku a sami se stanou obětí hada. Tímto unikátem je
a/ zmije pavoučí
b/ užovka pavoukoocasá
c/ kobra pavoučí

7/ Kterým unikátním druhem obojživelníka se může pochlubit pražská zoo? Tento živočich pochází z Číny, kde je však loven pro maso a údajné léčivé účinky některých částí těla. Díky intenzivnímu lovu se tento živočišný druh dostal téměř na pokraj vyhynutí. ZOO Praha vybudovala specializovaný pavilon, kde se snaží o záchranu a rozmnožení tohoto živočicha.
a/ velemlok čínský
b/ veležába čínská
c/ mlok skvrnitý

8/ Na záchraně kterých ptáků se podílí zoologická zahrada ve Zlíně? Podařilo se jí odchovat už 23 jedinců různého druhu, kteří byli vypuštěni do volné přírody v Bulharsku a v Itálii?
a/ jestřáb
b/ orel
c/ sup

Řešení: 1b, 2a, 3b, 4a, 5c, 6a, 7a, 8c

NEJ Z ŘÍŠE SAVCŮ

NEJpomalejší – lenochod (rychlost jeho pohybu je v rozmezí 1,8-2,4 m/min)

NEJvětší a zároveň NEJtěžší – plejtvák obrovský (váha se pohybuje okolo 100 tun), ze suchozemských savců je největší slon africký

NEJvyšší věk – člověk (nejvyššího věku se dožila francouzská dáma Jeanne Lousie Calmentová, dožila se úctyhodných 122 let a 164 dní)

NEJdelší – opět plejtvák obrovský (délka přes 30 m)

NEJvyšší – žirafa (někteří jedinci mají výšku až 6 m)

NEJrychlejší – gepard (dokáže běžet rychlostí až 100 km/h)

CO PATŘÍ KTERÉMU ZVÍŘETI?

A ○

B ○

C ○

D ○

E ○

F ○

G ○

H ○

I ○

1. slon **2.** pštros **3.** želva **4.** tygr **5.** žralok

6. hlemýžď **7.** krab **8.** štír **9.** chřeštýš

Řešení: 1C, 2F, 3E, 4I, 5D, 6C, 7A, 8B, 9H

10 ROZDÍLŮ

Řešení: menší slon, chybí jazyk opičky, žirafě chybí fleky na krku, ptáček navíc, chybí modrý pták, barva mraku žlutá, nápis ZOO jiná barva, pouzí rostlina chybí, hroch šilhá, kačátko obráceně

ZVÍŘECÍ POZNÁVAČKA

Poznáš, ke kterému zvířeti patří silueta?

A ○

B ○

C ○ 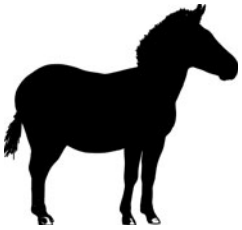

D ○

E ○ 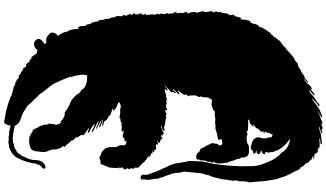

F ○

G ○

H ○

I ○

J ○

1. mravenečník **2.** lenochod **3.** kobra **4.** antilopa **5.** gepard

6. tukan **7.** zebra **8.** surikata **9.** chameleon **10.** plameňák

Řešení: 1E, 2A, 3B, 4C, 5I, 6F, 7D, 8I, 9H, 10C

TIPY NA VÝLETY

Známé a velké zoologické zahrady asi netřeba připomínat, za pozornost ale stojí i ty menší, kde sice neuvidíte žirafy a tygry, ale možná budete překvapeni, co všechno se dozvíte o zvířatech, která běžně žijí v našem okolí.

ZOOPARK ZÁJEZD

Tento zoopark se sice nechlubí sáhodlouhou historií, založen byl v roce 2006, ale to nic nemění na tom, že určitě stojí za návštěvu. Je oblíbeným cílem rodinných výletů zejména pro obyvatele Prahy a Středočechy. Najdete zde přes 100 druhů exotických i domácích zvířat. Mezi nejoblíbenější patří skupinky lemurů s mláďaty, surikaty, rys ostrovid nebo drzé veverky, které vám možná skočí i na hlavu. Bavit vás bude hledání strašilek a zkoumání „draků" – plazů v expozici Terária, kde je i největší veřejně přístupná kolekce chameleonů na světě.

Adresa: Zájezd 5, Zájezd
www.zoopark-zajezd.cz

PARAZOO VE VLAŠIMI

Pojedete-li někdy do Vlašimi, zastavte se v místní ParaZOO. Nachází se v areálu Podblanického ekocentra, které provozuje Český svaz ochránců přírody. ParaZOO se věnuje především osvětě. Informuje o životě nejrůznějších zástupců volně žijících živočichů Česka a přináší řadu důležitých informací o ochraně zvířat a způsobech, jak předcházet jejich zraňování. Útočiště zde našly na čtyři desítky trvale hendikepovaných živočichů.

Adresa: Pláteníkova 264/17, Vlašim
www.pomoczviratum.cz/parazoo/

POKUS SE O POKUS - LÁVOVÁ LAMPA

Znáte lávovou lampu? Velké barevné bubliny, které se vznášejí v tekutině, mají relaxační účinky. A zkusíte si zmenšenou verzi takové lampy vyrobit?

Co budete potřebovat?

- vyšší úzká sklenice (např. od oliv) – pokud použijete větší sklenici, bude nutné navýšit i množství použitého oleje a vody
- 100 ml vody
- 1 potravinářské barvivo
- 200 ml oleje
- šumivá tableta (např. vitamin C nebo Hořčík, které se dají běžně koupit v obchodě nebo v lékárně)

Postup:

Do sklenice nalejte olej, poté přilijte vodu. Ihned můžete pozorovat různost hustoty kapalin – voda klesne ke dnu a olej se bude držet nahoře. Přilijte pár kapek barviva (pokud máte práškové, nejdříve ho rozmíchejte v trošce vody). Barvivo je na vodní bázi a také klesne ke dnu. Šumivou tabletu rozlomte cca na čtvrtiny a postupně je vhazujte do sklenice. Základem šumivých tablet je směs kyseliny citronové a jedlé sody. Při rozpuštění ve vodě se uvolňuje právě oxid uhličitý, díky kterému začnou vznikat v lahvi bublinky. Uvidíte, že směs zbarvené vody a oleje se krásně rozpohybuje. Když navíc sklenici zespoda nasvítíte a přisypete pár třpytek, budete mít atrakci i se světelnými efekty.

Pokud vás pokusy a domácí vyrábění baví, inspirujte se dalšími návody na webu vida.cz/vida-na-doma.

Vydaly Pražské vodovody a kanalizace, a.s.
Kontakty na redakci: jana.mendlova@pvk.cz / marcela.segetova@pvk.cz, tel.: 267 194 223, uzávěrka: 12. 4. 2023
www.vodnistrazci.cz **www.pvk.cz** **www.veolia.cz**

Layout & tisk: ProKreativ s.r.o.